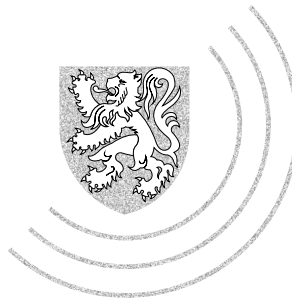

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **818** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 25 augustus 2010 (2009-2010)

Nota van de Vlaamse Regering

Conceptnota Onroerend Erfgoed

ingediend door de heer Geert Bourgeois,
viceminister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minster van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand

INHOUD

INHOUDSOPGAVE.....	2
WAAR STAAN WE VANDAAG?	3
SITUERING	3
BELEIDSKADER	3
CONSULTATIES.....	6
STERKTES	6
KNELPUNTEN EN UITDAGINGEN.....	7
ONZE AMBITIE	8
WAAR WILLEN WE NAARTOE?	9
1. VERKLARING VAN DE BEGRIPPEN.....	9
1.1. Definities.....	9
1.2. Beginselen	10
1.3. Actoren	10
2. INSTRUMENTEN EN STIMULANSEN	13
2.1. Inventaris onroerend erfgoed en gebiedsgericht beleid	13
2.2. Beschermingen	17
2.3. Beheer van onroerend erfgoed.....	20
2.4. Educatie, publiekswerking en draagvlakverbreding	23
2.5. Draagvlakverbreding	23
3. FINANCIERING EN FINANCIËLE ONDERSTEUNING	24
3.1. Het premiestelsel	24
3.2. Het subsidiestelsel	26
3.3. Flankerende maatregelen voor het stimuleren van (privé-)investeringen.....	27
4. HANDHAVING	28
5. BIJLAGEN.....	29

WAAR STAAN WE VANDAAG?

SITUERING

De *wet van 1931 op het behoud van monumenten en landschappen* had tot doel om deze monumenten en landschappen te beschermen omwille van 's lands schoonheid. Deze wet resulteerde in een beperkt aantal beschermde monumenten en landschappen.

Ook de doelstelling van het *Monumentendecreet van 1976* was duidelijk. Er werd een nieuw instrument ingesteld dat de bescherming van waardevolle monumenten en stads- en dorpsgezichten mogelijk maakt.

Het *Archeologiedecreet van 1993* gaat niet enkel over de bescherming van waardevolle archeologische monumenten en zones maar regelt ook de opgravingen en toevalsvondsten.

Bij de opmaak van het *Landschapsdecreet van 1996* werd niet alleen het beschermingsinstrument voor de landschappen geactualiseerd maar werd ook de aanzet gegeven tot algemene landschapszorg. Dat werd nog versterkt door de wijziging van het decreet in 2001. De wens om een breder beleid te ontwerpen dan enkel de bescherming van waardevolle objecten of sites was duidelijk gegroeid.

Hiernaast biedt ieder decreet een basis voor het beheer en de financiële ondersteuning van het beschermde onroerend erfgoed, alsook een beknopt handhavingsluik. Om een antwoord te bieden aan nieuwe maatschappelijke behoeften zijn deze afzonderlijke decreten in de loop van de jaren meerdere keren gewijzigd en uitgebreid.

BELEIDSKADER

In de vorige regeerperiode (2004-2009) werd reeds het initiatief genomen om te komen tot een overkoepelend decreet voor het onroerend erfgoed, dat de bovengenoemde decreten zou vervangen.

De Vlaamse Regering engageerde zich in het *Regeerakkoord 2009-2014* tot volgende zaken met betrekking tot het opstellen van een nieuw decreet:

“We maken een nieuw decreet onroerend erfgoed, waarin het Verdrag van Malta volledig tot zijn recht komt, en we gaan de versnippering binnen het domein onroerend erfgoed radicaal tegen.”

“We herbekijken de regeling in verband met de machtigingen door onroerend erfgoed bij vergunningsaanvragen, zodat sneller vergunningen uitgereikt kunnen worden, ...”

“We zoeken naar oplossingen voor de hoge kostprijs en coördinatie van inspanningen van verschillende overheden bij grote monumenten.”

In de *beleidsnota Onroerend Erfgoed 2009-2014* wordt het voornemen van de Vlaamse Regering al verder uitgewerkt:

“De huidige wet-, decreet- en regelgeving voor onroerend erfgoed is eerder organisch tot stand gekomen. Hierdoor is er niet altijd sprake van een optimale afstemming tussen de verschillende inventarissen, beschermingsstatuten, premiestelsel, procedures en handhavingsbepalingen. Er is nood aan een integrale en holistische benadering van het onroerend erfgoedbegrip waarbij alle onroerenderfgoedvormen gelijkwaardig worden behandeld. Ook dient het begrip ‘onroerend erfgoed’ – dat nergens wordt vermeld in een Vlaams decreet of besluit – decretaal te worden vastgelegd. Tijdens deze regeerperiode wil ik werk maken van een nieuw onroe-

renderfgoeddecreet waarin de nodige afstemming wordt gerealiseerd tussen de verschillende vormen onroerend erfgoed. Het is een gelegenheid om een coherent, collectief en modern instrumentarium te ontwikkelen dat kan inspelen op de specifieke kenmerken en noden van de Vlaamse onroerend erfgoedzorg. De instrumenten en procedures worden beter op elkaar afgestemd. Ook de machtigingen en adviezen bij stedenbouwkundige vergunningen van Onroerend Erfgoed worden herbekeken. Hierdoor resulteert het decreet in een administratieve vereenvoudiging en een snellere behandeling van vergunningsaanvragen. Ook wil ik werk maken van een decretale verankering van de handavingsprocedures. Het decreet moet eveneens zorgen voor eenheid en eenduidigheid zodat de integrale aanpak ook in de praktijk zichtbaar wordt. De eigenheid van de specifieke vormen onroerend erfgoed kan binnen dit geïntegreerde en integrale kader behouden blijven. Ik geef mijn administratie de opdracht om het decreet in een ambtelijke werkgroep verder voor te bereiden. Deze werkgroep zal in overleg met de betrokken partners de krijtlijnen uittekenen voor de belangrijkste uitdagingen van het onroerenderfgoedbeleid: de financiering, het bestuurlijk landschap, het instrumentarium en de administratieve vereenvoudiging van de procedures. Mijn ambitie is om tijdens het tweede jaar van deze regeerperiode een ontwerpdecreet klaar te hebben.”

“Vooraleer over te gaan tot het onroerenderfgoeddecreet, wil ik eerst werk maken van een vernieuwd archeologiebeleid. Ik zal mijn inzichten hierover op zo kort mogelijke termijn voorleggen aan de Vlaamse Regering. Vooral moet de huidige regelgeving worden aangepast aan de normen die de Raad van Europa aanbeveelt. Zo streef ik naar een actualisatie van het archeologiebeleid conform de bepalingen in het Verdrag van Valletta. Op korte termijn onderneem ik de nodige stappen om het verdrag te laten ratificeren door het Vlaams Parlement. Hierna volgt de effectieve implementatie van de beginselen van het Verdrag in de Vlaamse regelgeving, onder meer met het nieuwe onroerenderfgoeddecreet. Ik streef naar een overlegmodel waarin alle betrokken partners in een klankbordgroep hun bijdrage kunnen leveren.”

“Het beleid inzake onroerend erfgoed is afhankelijk van plannings-, vergunnings- en beschermingsprocedures. Dat instrumentarium functioneert maar wanneer de voorschriften worden nageleefd. Een handavingsbeleid moet voorkomen dat de voorschriften terzijde worden geschoven. Want een overtreding – zoals het verwaarlozen van het beschermde onroerend erfgoed of het niet naleven van vergunningen en machtigingen – leidt vaak tot het verval of de teloorgang van de erfgoedwaarden. Daarom is er nood aan een effectieve handhaving.”

Verscheidene internationale verdragen vestigen de aandacht op het belang van de diverse aspecten van het (onroerend) erfgoed. Enkele **conventies van de Raad van Europa** reiken voorschriften aan voor de uitwerking van het onroerenderfgoedbeleid van de lidstaten. Vlaanderen ratificeerde de conventies van Granada, Firenze en Valletta en bereidt momenteel de ratificatie van de conventie van Faro voor. In deze conventies wordt benadrukt dat de lidstaten een beleid dienen uit te werken om het behoud van onroerend erfgoed te verzekeren. Beschermen wordt daarbij slechts beschouwd als één van de instrumenten. Het gaat in totaliteit over het duurzaam behouden en beheren van erfgoedwaarden voor de toekomstige generaties en het bewust maken van de burgers voor de waarde van dit erfgoed.

De **conventie van Granada** (opgesteld op 3 oktober 1985 en door België bekrachtigd op 8 juni 1992) betreft een overeenkomst over het behoud van het architectonische erfgoed van Europa. Deze conventie is grotendeels omgezet in de huidige decreet- en regelgeving met betrekking tot monumenten, stads- en dorpsgezichten. Toch is een grondige evaluatie nog opportuun om te bekijken welke aspecten nog vertaling vereisen, zoals een betere samenwerking tussen de diverse bestuurlijke niveaus.

De *conventie van Valletta* (opgesteld op 16 januari 1992) is een verdrag dat handelt over de bescherming van het archeologisch erfgoed. Het principe van het behoud van de archeologische erfgoedwaarden staat centraal. Het behoud van de archeologische site (met inbegrip van alle vondsten) op de plaats waar zij zich bevindt, geniet de voorkeur. In die gevallen waar het bodemarchief dreigt te verdwijnen, wordt het tijdig en grondig gedocumenteerd en onderzocht. Zoals in de beleidsnota gesteld is de ratificatie en de implementatie van dit verdrag prioritair.

De *conventie van Firenze* (opgesteld op 20 oktober 2000 en door België bekrachtigd op 28 oktober 2004) heeft betrekking op de algemene landschapszorg. Dit verdrag wordt voor de erfgoedaspecten van landschap in grote mate nageleefd door de omzetting binnen het landschapsdecreet. Het landschapsdecreet streeft een holistische benadering van het landschap na en beoogt een integratie in alle beleidsdomeinen, die er rechtstreeks of onrechtstreeks invloed op hebben. Dit heeft niet enkel betrekking op ruimtelijke ordening maar ook op duurzame ontwikkeling, stedenbouw, toerisme en het milieu-, landbouw-, sociaal en economisch beleid.

De *conventie van Faro* (opgesteld op 27 oktober 2005) is een kaderconventie van de Raad van Europa over de bijdrage van het cultureel erfgoed aan de samenleving. Deze conventie heeft zowel betrekking op het onroerend, het roerend als het immaterieel erfgoed. Het verdrag gaat ervan uit dat cultureel erfgoed een mensenrecht is en dat erfgoed bij nieuwe ontwikkelingen verrijkend kan werken. Erfgoed dient bepaalde ontwikkelingen zelfs verder mee te bepalen.

De conventies van Granada, Valletta en Firenze leggen alle drie in meer of mindere mate het belang van afstemming met ruimtelijke ordening vast. Dat heeft zich in de huidige decreet- en regelgeving met betrekking tot het onroerend erfgoed al vertaald in een belangrijke *juridische verwevenheid met de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening*. Zo wordt in het kader van de stedenbouwkundige vergunningsprocedure vaak het advies ingewonnen van de administratie onroerend erfgoed, bijvoorbeeld wanneer het gaat over stedenbouwkundige aanvragen aangaande beschermd onroerend erfgoed, sloopaanvragen met betrekking tot het geïnventariseerde bouwkundig erfgoed of over aanvragen in de omgeving van beschermde monumenten. Verder kunnen we ook verwijzen naar het instrument van de erfgoedlandschappen dat het ruimtelijk-structurend karakter van de onroerend erfgoedwaarden vertaalt in een ruimtelijk uitvoeringsplan. Deze afstemming met ruimtelijke ordening wordt als positief ervaren.

Het nieuwe decreet onroerend erfgoed zal voor een maximale afstemming zorgen met de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en haar uitvoeringsbesluiten.

Ook enkele andere internationale verdragen zijn van grote betekenis voor het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid. We denken hier in het bijzonder aan enkele verdragen die in de schoot van UNESCO werden opgesteld, zoals de *Werelderfgoedconventie* (1972), die vertrekt vanuit de overtuiging dat bepaalde plaatsen op aarde van bijzondere universele waarde zijn en als zodanig deel zouden moeten uitmaken van het gemeenschappelijke erfgoed van de mensheid. Dat verdrag dient als juridische basis voor het opstellen van de Werelderfgoedlijst. Om illegale handel in culturele goederen tegen te gaan, werd een conventie ontwikkeld inzake de Middelen ter Verbodiging en Voorkoming van Illegale Invoer, Uitvoer en Doorvoer van Cultuurbezit, genaamd het *UNESCO '70-verdrag*. Het *Verdrag van Den Haag* is na de Tweede Wereldoorlog opgemaakt om regels te treffen met betrekking tot de bescherming van culturele goederen in geval van gewapend conflict. In 2001 werd het *Verdrag inzake de Bescherming van het Onderwatererfgoed* aangenomen. Het verdrag alsook het Tweede Aanvullende Protocol (1999) bij het Verdrag van Den Haag is ondertussen geratificeerd.

CONSULTATIES

Voor het tot stand komen van deze conceptnota is overleg gepleegd met *andere beleidsvelden* die nauwe banden met het onroerend erfgoed hebben, zoals ruimtelijke ordening, cultuur, leefmilieu en landbouw.

Bovendien vonden er *consultaties* van enkele *externe partners* plaats. De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP) zijn als primaire partners doorheen heel het proces betrokken. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met de gewestelijke partnerverenigingen (Erfgoed Vlaanderen, Open Monumentendag Vlaanderen, Forum voor Erfgoedverenigingen en Monumentenwacht Vlaanderen), de Regionale Landschappen, het Forum voor Vlaamse Archeologie en de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML).

Voor wat de implementatie van het Verdrag van Valletta betreft werd de *klankbordgroep Valletta* geraadpleegd, met daarin verschillende belanghebbenden uit de archeologische wereld en uit de bouw-, vastgoed-, ontginnings- en immobiële sector.

Een lijst van de consultaties wordt opgenomen als bijlage.

STERKTES

We stellen vast dat we vandaag al beschikken over enkele sterke instrumenten om onze historische leefomgeving voor de toekomst te vrijwaren. Deze instrumenten zijn verankerd in de bestaande decreet- en regelgeving. Het is vanzelfsprekend niet de bedoeling om het kind met het badwater weg te gooien. Bestaande instrumenten, die hun nut hebben bewezen, zullen worden overgenomen in het onroerenderfgoeddecreet en waar nodig worden bijgeschaafd.

Om een overzicht te hebben van de aanwezigheid en verspreiding van het onroerend erfgoed in Vlaanderen, werden verschillende *inventarissen* in het leven geroepen. Deze inventarissen hebben elk hun eigen geschiedenis en specifieke opbouw. De rijkdom aan informatie, die de inventarissen bevatten, mag niet onderschat worden. De opmaak van inventarissen en het onderzoek van het erfgoed vormen dan ook het fundament van het onroerenderfgoedbeleid.

Het *beschermingsinstrumentarium* wordt als onmisbaar ervaren en heeft zijn verdiensten door de jaren heen bewezen. Het blijft van groot belang dat monumenten, archeologische zones en landschappen verhoogde bescherming kunnen genieten door middel van een welomschreven beschermingsstatuut. Om de betrokkenheid van de gehele samenleving te verzekeren, blijft het eveneens essentieel dat iedereen erfgoed voor bescherming kan voordragen. De verschillende soorten procedures en statuten zullen maximaal op elkaar worden afgestemd, en wel op die manier dat er aandacht is voor de grote diversiteit aan onroerend erfgoed. Ook hebben we aandacht voor de rechtszekerheid van alle betrokken partijen en voor een vlot verloop van de beschermingsprocedure.

Het behoud van het beschermde erfgoed voor de toekomst kan enkel worden verzekerd door een kwaliteitsvol beheer. Om dit te verwezenlijken werd doorheen de jaren de noodzaak van een degelijk *financieel stimuleringsbeleid* ervaren. De huidige premiestelsels voor de verschillende onroerenderfgoedvormen zijn echter niet gestroomlijnd en zullen worden geëvalueerd en herbekeken.

Het onroerend erfgoed staat nooit los van de omgeving en van de context. De *ruimtelijke verankering* van het onroerenderfgoedbeleid heeft veel voeten in de aarde gehad maar van-

daag stellen we vast dat er een grote verwevenheid is met het instrumentarium ruimtelijke ordening. Onroerend erfgoed kan dienen als katalysator voor ruimtelijke ontwikkelingen. De bestaande procedures bewijzen dat de afstemming met ruimtelijke ordening een uitzonderlijke meerwaarde betekent maar zullen wel worden aangepast aan recente maatschappelijke evoluties en administratieve besluitvormingsprocessen.

Bijkomend levert het onroerend erfgoed een positieve bijdrage aan *de economische activiteit en groei*. Dit door het creëren van zowel (sociale) arbeidsplaatsen voor het behoud en beheer van dit onroerend erfgoed als arbeidsplaatsen in aanverwante sectoren zoals toerisme, landbouw en de bouwsector. Studies hebben uitgewezen dat investeringen in onroerend erfgoed zich vaak snel laten terugverdienen en ramen de tewerkstelling in de Europese Unie in de toeristische sector, die direct of indirect het gevolg zijn van onroerend erfgoed, op 8 miljoen banen.

KNELPUNTEN EN UITDAGINGEN

De huidige wet-, decreet- en regelgeving voor onroerend erfgoed is eerder organisch tot stand gekomen. Hierdoor is er niet altijd sprake van een optimale afstemming tussen de verschillende inventarissen, beschermingsstatuten, premiestelsels, procedures en handhavingsbepalingen. Bovendien is er nood aan een *integrale benadering van het onroerend erfgoed* waarbij alle onroerenderfgoedvormen evenwaardig worden behandeld, doch met aandacht voor de grote variatie aan onroerend erfgoed in Vlaanderen.

De visies en instrumenten voor het behouden en beheren van onroerend erfgoed leggen in de huidige regelgeving het accent bij de individuele en sectorale benadering van één erfgoedtype. De voorbije jaren groeide de overtuiging, dat naast deze aanpak het onroerend erfgoed niet los kan worden gezien van de historische leefomgeving. Deze totaalbenadering vraagt een bijzondere aandacht in het toekomstige Vlaamse onroerenderfgoedbeleid. We streven daarom een delicaat evenwicht na tussen enerzijds het *behoud van een sterk sectoraal instrument* en anderzijds een *maximale inpasbaarheid binnen de inhoudelijke filosofie van andere betrokken beleidsvelden*. We denken hierbij onder andere aan de beleidsvelden ruimtelijke ordening, cultuur, toerisme, leefmilieu en landbouw. Bovendien herbekijken we het systeem van advisering bij stedenbouwkundige vergunningen en machtigingen. We proberen de analyses en suggesties van de commissies aangaande de versnelling van investeringsprojecten (commissies-Berx en Sauwens) door te vertalen in dit decreet.

Traditioneel wordt het onroerenderfgoedbeleid grotendeels centraal door de Vlaamse Overheid aangestuurd. De afstand tussen het Vlaamse beleid en de burger is hierdoor vaak nodeloos groot, waardoor de beslissingen betreffende onroerend erfgoed vaak als directief of als onvoldoende gefundeerd worden ervaren. Het draagvlak voor dergelijke beslissingen is uiteraard gering. Bovendien gaan belangrijke kansen op lokaal niveau verloren. Door meer mogelijkheden en stimuli te creëren voor een *onroerenderfgoedbeleid op het gemeentelijke en intergemeentelijke niveau* geeft het onroerenderfgoeddecreet invulling aan draagvlakverbreding en de creatie van een erfgoedreflex op alle bestuurlijke niveaus.

Het *verdrag van Valletta* vormde al in 1993 het uitgangspunt van het archeologiedecreet. Door het nieuwe Vlaamse engagement ten aanzien van dat verdrag dient de basisfilosofie van Valletta uitdrukkelijker te worden ingevoerd. Het principe van het *behoud van de archeologische erfgoedwaarden* staat hier centraal. Het uitgangspunt is het behoud *in situ*. In die gevallen waar het bodemarchief echter dreigt te verdwijnen, is grondig documenteren en onderzoeken de voorwaarde. Dat onderzoek stopt niet bij het opgraven en het documenteren van het bodemarchief maar houdt ook de studie, interpretatie en publicatie van de verworven informatie in.

Vandaag biedt de Vlaamse overheid financiële ondersteuning aan de onroerend erfgoedzorg op twee manieren: enerzijds door het toekennen van premies voor onderhouds-, instandhoudings-, restauratie- en ontsluitingswerkzaamheden aan beschermd onroerend erfgoed, anderzijds door middel van subsidies aan verenigingen en rechtspersonen, die op één of andere manier actief zijn in de onroerend erfgoedzorg. In tegenstelling tot de subsidieregelgeving is de premieregelgeving sterk gedetailleerd, dossiergerelateerd en verschillend naar gelang het type erfgoed. De huidige financieringsregelgeving is daardoor weinig geschikt voor alternatieve financieringsvormen, die een verregaande mate van eenvoud, transparantie, flexibiliteit en rechtszekerheid vergen. Daarom zal werk worden gemaakt van het **uitbouwen, uniformiseren en vereenvoudigen van de bestaande financieringsregelgeving**. Ten slotte bouwen we het bestaande kader voor meerjarige financiering verder uit tot een **stelsel van planmatige en structurele financiële ondersteuning**, waarbij ook alternatieve waarborgen worden geboden.

Voor elk type van onroerend erfgoed bestaat een eigen handhavingssysteem, onderling sterk verschillend qua instrumenten en procedures. Ook laten de instrumenten een snel en daadkrachtig optreden met garanties op integraal herstel slechts in beperkte mate toe. Daarom streven we naar een **eigen daadkrachtig en efficiënt handhavingssysteem** dat rekening houdt met de specifieke noden en karakteristieken van het onroerend erfgoed.

ONZE AMBITIE

Om bovenstaande knelpunten op te lossen en om een antwoord te bieden op de hedendaagse uitdagingen en ontwikkelingen, is het onvermijdelijk in een nieuwe decretale basis te voorzien. Dit vernieuwde onroerenderfgoeddecreet heeft tot doel om **efficiënte en effectieve instrumenten** aan te reiken om het behoud en het beheer van de onroerend erfgoedwaarden duurzaam te verzekeren. Een bijzondere aandacht gaat naar draagvlakverbreding voor onroerend erfgoedzorg, en dit zowel bij de burger, bij organisaties als in het Vlaamse beleid in het algemeen. Het vergroten van draagvlak is één van de prioritaire ambities. Deze ambitie wordt onder meer waargemaakt door versterkt overleg. Zoals bepaald in het regeerakkoord gaan we ook de versnippering binnen het domein onroerend erfgoed radicaal tegen.

In dat decreet krijgt het vaak gebruikte **begrip onroerend erfgoed** eindelijk een juridische basis, waardoor de nadruk wordt gelegd op een globale benadering van de verschillende erfgoedvormen. Tegelijk blijven we echter aandacht hebben voor de grote verscheidenheid aan erfgoedvormen binnen hun historische leefomgeving en de verschillende noden die daaraan verbonden zijn. Deze integrale benadering, waarbij de holistische invulling van het begrip landschap het kader vormt, biedt de mogelijkheid tot integratie van onroerend erfgoed in andere beleidsdomeinen.

Deze **conceptnota** inventariseert de knelpunten en uitdagingen waar het beleidsveld onroerend erfgoed vandaag mee te maken heeft. We hebben de ambitie om de krachtlijnen van het onroerenderfgoeddecreet op voorhand kenbaar te maken aan alle betrokken partijen. Voorliggend document laat dan ook ruimte voor discussie. Enkel op die manier kunnen eventuele lacunes en tegenstrijdigheden tijdig worden gedetecteerd. Na consultatie binnen de Vlaamse regering zal het document digitaal raadpleegbaar zijn en kan iedereen aanvullende ideeën of opmerkingen aanreiken, het document is dus niet te nemen of te laten. Daarnaast zal het document voor beraadslaging aan de bevoegde Commissie binnen het Vlaamse parlement worden voorgelegd en voor advies aan de SARO, de KCML en de VLABEST. De Vlaamse administratie met een aantal belanghebbenden bilateraal overleg plegen. De redactie van het nieuwe decreet zal gebeuren op basis van deze conceptnota en de aangereikte aanvullingen.

WAAR WILLEN WE NAARTOE?

1. Verklaring van de begrippen

1.1. Definities

Er wordt vertrokken vanuit drie centrale definities, namelijk:

- **algemeen belang:** datgene dat voor het welzijn van het volk in het algemeen nuttig, gewenst of nodig is;
- **erfgoedwaarde:** de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologisch, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde, waaraan onroerende goederen hun huidige en toekomstige maatschappelijke betekenis ontleen;
- **onroerend erfgoed:** onroerende goederen met erfgoedwaarde, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken. Onroerend erfgoed betreft zowel erfgoed van archeologische, bouwkundige en landschappelijke aard, of combinaties daarvan.

Alle erfgoedwaarden zijn toepasbaar op de verschillende types van het onroerend erfgoed. Onroerend erfgoed kan worden ingedeeld in volgende types:

- **monument:** een onroerend goed dat van algemeen belang is omwille van zijn erfgoedwaarde(n), en het werk is van de mens of van de mens en de natuur samen;
- **archeologische zone:** het onroerend erfgoed dat ondergronds of aan de oppervlakte of onder water aanwezig is, alsook het roerend archeologisch erfgoed dat onroerend is door bestemming, dat van algemeen belang is omwille van zijn archeologische erfgoedwaarde en eventueel andere erfgoedwaarde(n);
- **archeologisch goed:** het roerend erfgoed dat van algemeen belang is omwille van zijn archeologische erfgoedwaarde en eventueel andere erfgoedwaarde(n);
- **landschap:** de aanduiding voor een deel van het grondgebied, zoals dat door de bevolking wordt waargenomen en waarvan het karakter bepaald wordt door natuurlijke en/of menselijke factoren en de wisselwerking daartussen;
- **erfgoedrichtplan:** expliciteert een visie vanuit het onroerenderfgoedbeleid voor een bepaald gebied op basis van de erfgoedwaarden, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden;
- **erfgoedlandschap:** een gebied met erfgoedwaarde uit de inventaris, uit een erfgoedrichtplan of delen ervan die volgens de procedures van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, het decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996 of de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 1 september 2009 zijn aangeduid in een ruimtelijk uitvoeringsplan of plan van aanleg.

Cultuurgoederen, die integrerend deel uitmaken van onroerend erfgoed, moeten een herkenbare band hebben met de erfgoedwaarden die worden toebedeeld aan het onroerend goed in kwestie. Het uit hun context halen van deze cultuurgoederen zou afbreuk doen aan de erfgoedwaarde(n) van het onroerend goed.

Ruimtelijk structurerende landschapkenmerken: kenmerken van het landschap, die de bestaande ruimtelijke structuur dermate bepalen, dat door de verwijdering of aantasting ervan de eigenheid van een gebied fundamenteel wijzigt.

We onderscheiden in dit decreet twee types van financiële ondersteuning:

- **premie**: een financiële bijdrage vanwege de Vlaamse overheid voor het uitvoeren van werkzaamheden, meer bepaald voor archeologisch onderzoek of voor werken aan of in beschermd onroerend erfgoed en in erfgoedlandschappen, die tot doel hebben de onroerend erfgoedwaarden te ondersteunen of te herstellen;
- **subsidie**: een financiële bijdrage vanwege de Vlaamse overheid voor de ondersteuning van verenigingen en rechtspersonen voor het stimuleren van de uitvoering van het onroerenderfgoedbeleid. Deze bijdrage is steeds beperkt in tijd en aan bepaalde voorwaarden verbonden.

1.2. Beginselen

Drie beginselen liggen aan de grondslag van dit decreet en worden doorheen het volledige decreet meegenomen:

- het **zorgbeginsel** geeft aan dat elke overheid, die redelijkerwijze kan vermoeden dat door haar planvorming en haar initiatieven schade aan het onroerend erfgoed wordt toegebracht, de nodige maatregelen zal nemen om die schade te voorkomen, te beperken of te remediëren;
- het **behoudsbeginsel** wordt opgedeeld in het actief en passief behoudsbeginsel. Het *actief behoudsbeginsel* geldt voor eigenaars en houders van zakelijke of persoonlijke rechten en duidt op het gebod om het beschermd onroerend erfgoed in goede staat te bewaren en te onderhouden. Het *passief behoudsbeginsel* geldt voor alle burgers en wijst erop dat iedereen zowel het gekende als het onbekende onroerend erfgoed met de nodige voorzorg dient te behandelen en dit niet mag ontsieren, vernielen of beschadigen;
- het **integratiebeginsel** betekent dat de principes van het onroerenderfgoedbeleid ook in andere beleidsdomeinen een essentiële rol moeten krijgen.

1.3. Actoren

1.3.1. De besturen

Zowel het Vlaams Regeerakkoord als de Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2009-2014 schrijven de **toepassing van het subsidiariteitsbeginsel** in het kader van de interne staatshervorming voor. Het nieuwe decreet vormt een uitgelezen kans om deze subsidiariteit binnen het beleidsveld onroerend erfgoed in te vullen. Momenteel neemt de Vlaamse overheid een centrale rol op bij het inventariseren, onderzoeken, beschermen, beheren, handhaven en ontsluiten van het onroerend erfgoed, terwijl zowel de gemeenten als de provincies een eerder volgende rol opnemen. Bevoegdheden die doelmatig door een lager bestuursniveau verricht kunnen worden, horen eigenlijk niet door een hoger niveau te worden opgenomen. De uitoefening van bevoegdheden op een hoger niveau dient op overtuigende motieven te steunen. Verder impliceren subsidiariteit en uitbouw van het lokale niveau dat het centrale niveau zich terughoudend opstelt bij het ontplooien van hun activiteiten. We streven er daarom naar om meer bevoegdheden aan de lokale besturen te verlenen en zo de onroerend erfgoedzorg dichterbij de burger te brengen. Het ontwikkelen van een **erfgoedreflex over alle bestuurslagen heen** zal bovendien het draagvlak voor het onroerenderfgoedbeleid verbreden.

Daarom leggen we het **zwaartepunt van het onroerenderfgoedbeleid enerzijds bij de Vlaamse Overheid en anderzijds bij de gemeenten**.

Door het afschaffen van de koppelsubsidies komen gemeenten en provincies niet meer automatisch tussen bij de uitbetaling van premies. In het kader van dit decreet worden de Vlaamse provincies van administratieve en planologische lasten betreffende onroerend erfgoed ontheven en geven ze ook geen advies meer in het kader van de beschermingsprocedure.

De gemeenten kunnen aanvullend op het Vlaamse niveau een eigen onroerenderfgoedbeleid ontplooiën en krijgen hiertoe alle ruimte vanwege de Vlaamse overheid. Daartoe bakent de Vlaamse overheid haar taken en verantwoordelijkheden duidelijk af.

Dit betekent dat de Vlaamse overheid blijft inzetten op de *inventarisatie en bescherming van het onroerend erfgoed* en het *preventief archeologisch onderzoek*. Elke regeerperiode communiceert de Vlaamse Regering in een strategisch beleidsplan welke haar prioriteiten zullen zijn.

Naast het eigen onroerenderfgoedbeleid kunnen de gemeenten die dit wensen beheerstaken bij beschermd onroerend erfgoed, zoals formuleren van adviezen en toelatingen, opnemen. In functie van eenheid van het beleid behoudt het Vlaamse Gewest in voorkomend geval enkel bij ruimtelijk en financieel ingrijpende beslissingen haar beheerstaak betreffende adviezen en toelatingen. Op basis van duidelijk bepaalde criteria, opgemaakt en bewaakt door de Vlaamse Overheid, kunnen de gemeenten hiervoor *een erkenning* krijgen *als onroerend erfgoedgemeente*. Deze criteria toetsen de mogelijkheid van de gemeenten om deze beheerstaken op te nemen. Ze houden de aanwezigheid van een duidelijke beleidsvisie voor onroerend erfgoed in, samen met het beschikken over voldoende gekwalificeerd personeel en het aanwijzen van een politiek verantwoordelijke. Opdat de gemeenten aan deze erkenningscriteria kunnen voldoen zal de Vlaamse overheid de betrokken gemeenten begeleiden en ondersteunen. Sommige gemeenten kunnen deze bevoegdheden en taken zelfstandig opnemen. Andere gemeenten kunnen een *Intergemeentelijke Onroerenderfgoeddienst* (m.n. een intergemeentelijk samenwerkingsverband) oprichten die onder bepaalde voorwaarden zowel beleidstaken als medebewindstaken, zoals het beoordelen van sloopaanvragen van onroerend erfgoed op de vastgestelde inventaris en het verlenen van toelatingen bij ruimtelijk en financieel minder ingrijpende beslissingen, kan voorbereiden voor de betrokken lokale besturen.

De gemeenten worden zo in de mogelijkheid gesteld en gestimuleerd om een *eigen visie, een eigen beleid en eigen efficiënte en effectieve instrumenten* te ontwikkelen, aanvullend op het gewestelijke beleid. Er wordt in voorzien dat deze instrumenten handhaafbaar zijn op gemeentelijk vlak. Daarnaast engageren deze erkende gemeenten zich om, complementair aan het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid, *medebewindstaken* op te nemen. Ze krijgen een verregaande bevoegdheid voor wat betreft het beheer van beschermd en geïnventariseerde erfgoed en het beheer van de omgeving van het beschermde erfgoed. Een door de Vlaamse Overheid erkende onroerend erfgoedgemeente kan dus adviezen en toelatingen inzake al dan niet beschermd onroerend erfgoed verlenen. Bovendien kunnen de gemeenten een grote rol spelen bij de planologische vertaling van de erfgoedrichtplannen naar erfgoedlandschappen (zie verder). De erkende onroerend erfgoedgemeenten nemen eveneens een *loketfunctie* op en dienen zo als eerste aanspreekpunt voor de burger.

Er wordt bij dit alles naar gestreefd om geen proliferatie van middelen en instrumenten te krijgen, om eenvoud in de instrumenten en het beleid na te streven en te vermijden dat instrumenten versnipperd zouden worden ingezet.

1.3.2. De dienstverleners

Erfgoedverenigingen hebben als doel om de overheid te ondersteunen bij haar taakstelling. Aandacht gaat hierbij naar monitoring van beschermd onroerend erfgoed, educatie, netwerkvorming, sensibilisatie, voorbeeldprojecten m.b.t. beheer uitwerken, kennisopbouw, uitwisseling van expertise, restauratie van strategische dossiers en de ontsluiting daarvan. Verenigingen kunnen op basis van wel omschreven criteria een subsidie ontvangen.

Het certificeren van professionelen op basis van criteria, los van specifieke opdrachten, biedt de mogelijkheid kwaliteitsvol werk aan de hand van een code van goede praktijk te waarderen. Voor disciplines en activiteiten, waarvoor binnen het werkveld een grote vraag is naar een erkenning, zal de Vlaamse Regering aangeven dat deze disciplines en activiteiten conform de vastgestelde codes van goede praktijk moeten worden uitgevoerd.

In het decreet wordt een basis gecreëerd om certificaten toe te kennen aan ondernemers, instellingen, universiteiten en dergelijke meer. Naar gelang de noodzaak en de administratieve mogelijkheden zullen bepaalde categorieën van professionelen kunnen worden gecertificeerd. Een **erfgoedondernemer** is dan *ieder gecertificeerd natuurlijk of rechtspersoon die als een van zijn doelstellingen of activiteiten de inventarisatie, het behoud, de instandhouding, het beheer, de registratie, het onderzoek of de publieke ontsluiting van het onroerend erfgoed beoogt*.

Het decreet voorziet in de certificering van rechtspersonen en administratieve overheden, als **erfgoeddepothouders** voor archeologisch erfgoed en voor de tijdelijke opslag van onderdelen van beschermde goederen tijdens beheers-, onderhouds- en instandhoudingswerken. De erfgoeddepothouders staan in voor het goede beheer van het erfgoeddepot. Tevens staan zij borg voor de instandhouding, het onderhoud, het beheer en de registratie van de goederen in het depot en de sensibilisatie, de educatie en de publieke ontsluiting ervan.

1.3.3. De adviesraden

Naast de SARO (Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed), die **strategisch advies** levert ten behoeve van de Vlaamse overheid, is er nood aan een **technische adviesraad** die de bevoegde minister kan ondersteunen. Deze technische adviesraad, die ontstaat uit de samenvoeging van de Expertencommissie en de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, is samengesteld uit enerzijds deskundigen aangaande onroerend erfgoedzorg en anderzijds vertegenwoordigers uit het middenveld. Zij leveren op verzoek advies aan de minister met betrekking tot beschermingen, opheffingen en wijzigingen van beschermingen, vaststelling van inventarissen, specifieke beheersdossiers en beroepsprocedures betreffende toelatingen. Beide adviesraden kunnen echter ook proactief optreden en uit eigen beweging advies uitbrengen.

2. INSTRUMENTEN EN STIMULANSEN

Door middel van diverse instrumenten en stimulansen wensen we volgende doelstellingen te realiseren:

- het inventariseren van onroerend erfgoed en vaststellen van de verschillende deelinventarissen;
- het beschermen van het onroerend erfgoed, met afgestemde procedures voor de verschillende types van onroerend erfgoed;
- het verwezenlijken van beleidsgericht onderzoek naar het Vlaamse onroerend erfgoed;
- het ontwikkelen van een gebiedsgericht beleid op basis van de inventaris onroerend erfgoed;
- uitvoering geven aan het zorgbeginsel voor overheden en aan het actief en passief behoudsbeginsel;
- het ontwikkelen van financieel stimuleringsbeleid door middel van een premie- en subsidiestelsel;
- mogelijkheden bieden voor initiatieven op het vlak van educatie;
- het vergroten van het draagvlak voor onroerend erfgoed.

2.1. *Inventaris onroerend erfgoed en gebiedsgericht beleid*

2.1.1. De inventaris onroerend erfgoed

De Vlaamse Overheid beheert een inventaris onroerend erfgoed. Deze inventaris is een geheel van gegevensbestanden met de ***beschrijving van het object of de site, de onroerend erfgoedwaarde en geografische informatie in georeferende bestanden*** betreffende alle onroerende erfgoedelementen. De Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed bestaat nu naast de Landschapsatlas en de Centrale Archeologische Inventaris. Er wordt een geïntegreerde inventaris onroerend erfgoed opgemaakt die minstens onderstaande inventarissen bevat:

- de Landschapsatlas;
- de Centrale Archeologische Inventaris (CAI);
- de BeWAEr-zones (Bekend Waardevol Archeologisch Erfgoed);
- de Inventaris Bouwkundig Erfgoed.

De inventaris is dynamisch en wordt systematisch, geactualiseerd, aangevuld en uitgebreid.

De inventaris heeft een drievoudige opzet:

- op basis van het integratiebeginsel vormt de inventaris het referentiepunt voor het beleid, zowel voor onroerenderfgoedbeleid (bijv. beschermingen) als voor andere beleidsthema's (bijv. integraal waterbeleid, mobiliteit, ruimtelijke ordening, leefmilieu, landbouw, toerisme, cultuur, ...);
- de inventaris beoogt kennisverspreiding;
- de inventaris vormt het uitgangspunt voor verder wetenschappelijk onderzoek.

De inventaris is ***toegankelijk*** voor iedereen, met uitzondering van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI). Het gebruiksrecht van de CAI beperkt zich tot archeologen, MER-deskundigen, betrokken administraties en besturen omwille van de intellectuele eigendom en het gevaar voor vernieling.

Vanuit beleidsoogpunt en omwille van de diversiteit aan erfgoedvormen maakt de inventaris onroerend erfgoed een onderscheid tussen de ***verschillende types van het onroerend erfgoed*** (archeologisch, bouwkundig en landschappelijk erfgoed).

In de inventaris gaat aandacht naar de samenhang tussen het erfgoedelement en zijn omgeving, naar de historiek achter het element en naar de kwaliteit van de historische

leefomgeving. Deze werkwijze maakt een *vertaling van de gegevens in de processen van andere beleidsdomeinen* mogelijk en kan aldus een doorwerking krijgen in de (politieke) besluitvorming over plannen en programma's.

2.1.2. De vaststelling van de inventaris

De inventaris onroerend erfgoed kan *in zijn geheel of gefaseerd* worden *vastgesteld*. Na een eerste vaststelling kunnen aanvullingen en wijzigingen op periodieke basis worden gedaan naarmate er nieuwe inzichten zijn of er zich maatschappelijke ontwikkelingen voordoen.

Bij de vaststelling streven we naar een *eenvoudige administratieve beroepsmogelijkheid* voor de burger met als oogmerk manifeste fouten, achterhaalde informatie, nuanceringen, terechte aanvullingen te laten aanbrengen.

In eerste instantie is het de bedoeling de onroerend erfgoedwaarden in de toekomst veilig te stellen maar bovenal beoogt de vaststelling de integratie van de onroerend erfgoedwaarden in de politieke besluitvorming en processen van andere beleidsvelden. Het is duidelijk dat beide ambities slechts met daartoe geëigende procedures kunnen bereikt worden. De vaststelling geeft aan waarop het zorgbeginsel voor overheden onmiddellijk van toepassing is. Dat zorgbeginsel waarborgt de *proactieve integratie van onroerend erfgoed in andere beleidsvelden*. Het communiceren van de kwaliteitsdoelstellingen van onroerend erfgoed aan partners buiten het beleidsveld is cruciaal. Bij het uitwerken van de sectorale voorstellen wordt uitgegaan van de volwaardige invulling van erfgoed als dragend aspect van ruimtelijke kwaliteit en duurzame ontwikkeling.

Met de vaststelling van de inventaris wordt de vrijwaring van alle geïnventariseerde items gestimuleerd, in die zin dat van andere sectoren en overheden wordt verwacht dat zij er in hun beslissingen rekening mee houden en het *onroerend erfgoed als een volwaardig element in de belangenafweging* respecteren. De vaststelling van de inventaris is geen rechtsgrond voor weigering van sectorale vergunningen en creëert geen negatieve rechtsgevolgen voor de burger. De inventaris van de BeWAEr-zones (Bekend Waardevol Archeologisch Erfgoed) vormt hierop de enige uitzondering.

De toepassing van het zorgbeginsel bij de vaststelling van de inventaris regelt het *vermijden van onherstelbare schade* aan het onroerend erfgoed en het *tegengaan van nodeloze vernietiging van en verlies aan onroerend erfgoedwaarden*. Indien nodig kunnen remediërende of milderende maatregelen worden vastgelegd.

Door de vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed van 14 september 2009 treden een aantal wettelijke bepalingen in de Vlaamse decreet- en regelgeving in werking. Er gelden binnen het onroerenderfgoedbeleid, stedenbouwkundig, woon- en energieprestatiebeleid een aantal uitzonderingsmaatregelen ten gunste van gebouwen uit de vastgestelde inventaris, met als doel die zoveel mogelijk te vrijwaren.

Eén van deze gevolgen is dat er altijd een stedenbouwkundige vergunning nodig is voor de afbraak van gebouwen of constructies die opgenomen zijn in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed. De erfgoedwaarde van deze panden moet worden afgewogen in het advies dat wordt verleend door een erkende onroerend erfgoedgemeente of door de Vlaamse Overheid.

Dit rechtsgevolg wordt samen met de voor de eigenaar positieve rechtsgevolgen (functiewijziging bij zonevreemdheid, afwijkingsmogelijkheden inzake energieprestatie en binnenklimaat en het stimuleren van de sociale woningbouw door renovatie) behouden en verankerd in het nieuwe onroerenderfgoeddecreet. Het rechtsgevolg m.n. de noodzakelijke

stedenbouwkundige vergunning voor het plaatsen van fotovoltaïsche zonnepanelen en/of zonneboilers wordt niet behouden.

De vaststelling van de BeWAEr-zones (Bekend Waardevol Archeologisch Erfgoed) genereert eveneens een belangrijk rechtsgevolg. Inzake het verkennend archeologisch vooronderzoek voorafgaandelijk aan vergunningsplichtige bodemingrepen, hanteren wij een oppervlaktecriterium van 300 m² in een vastgestelde BeWAEr-zone en in historische stadskernen. Buiten de BeWAEr-zones geldt een oppervlakterempel van 3000 m² (zie ook p. 22).

2.1.3. De vastgestelde inventaris als basis voor gebiedsgericht beleid

De vastgestelde inventaris betreft een *beleidsinstrument*, dat praktisch inzetbaar is in functie van het gebiedsgericht beleid in Vlaanderen.

Het *gebiedsgericht beleid voor onroerend erfgoed* vraagt specifieke aandacht. Sinds 2004 zijn in Vlaanderen ankerplaatsen aangeduid die via ruimtelijke planprocessen in erfgoedlandschappen kunnen worden omgezet. Dat instrument creëert, naast de tot dan toegangbare landschapsbescherming, een bijkomende mogelijkheid voor het behoud van landschappen conform de Europese Landschapsconventie.

Het instrument biedt meerdere voordelen. Het schenkt aandacht aan de erfgoedwaarden en de ruimtelijk structurerende waarden van het landschap en zorgt voor de integratie van het landschapsbeleid binnen ruimtelijke ordening. Ook biedt het de beleidsmakers de kans om een *gebiedsgericht sectoraal beleid* uit te tekenen. Bovendien getuigt de methodiek van een geïntegreerde omgang met de verschillende aspecten van het onroerend erfgoed.

Toch is het de bedoeling dat het bestaande instrument van de aanduiding van ankerplaatsen als instrument voor landschapsbescherming en integrale erfgoedzorg wordt vernieuwd. Om het gebiedsgericht beleid binnen onroerend erfgoed vorm te geven willen we werken met *erfgoedrichtplannen* i.p.v. ankerplaatsen.

Een erfgoedrichtplan is een *sectoraal voorstel* vanuit onroerend erfgoed voor een bepaald gebied dat samen met andere sectorale voorstellen gelijktijdig en evenwaardig dient te worden afgewogen *bij ruimtelijke processen*. Een erfgoedrichtplan is aldus een strategische gebiedsvoorstel dat de ruimtelijke ambities van het beleidsveld onroerend erfgoed proactief kenbaar en bespreekbaar maakt met andere partners. Gezien het een sectoraal voorstel betreft, vereist het opstellen van een erfgoedrichtplan geen betrokkenheid van andere beleidsdomeinen.

Erfgoedrichtplannen impliceren geen rechtsgevolgen voor de burger maar creëren wel een *zorgbeginsel voor elke overheid*, waarbij de overheid het sectoraal gebiedsgericht beleid in het erfgoedrichtplan gelijktijdig en evenwaardig met andere sectorale voorstellen afweegt. Een erfgoedrichtplan is geen rechtsgrond voor weigering van sectorale.

De erfgoedrichtplannen worden opgemaakt *op basis van de inventaris onroerend erfgoed en de landschapskenmerkenkaart*. Deze inventaris omvat niet alleen gegevens uit de Landschapsatlas, maar ook uit de Centrale Archeologische Inventaris, de BeWAEr-zones en de Inventaris Bouwkundig Erfgoed (zie p. 13). Op die manier wordt nog meer ingezet op een geïntegreerde omgang met de verschillende aspecten van het onroerend erfgoed. Erfgoedrichtplannen vertalen aldus de gegevens uit de inventaris naar direct bruikbare informatie voor de doorwerking naar andere (ruimtelijke) beleidsvelden.

Een erfgoedrichtplan wordt geïnitieerd omwille van een beleidskeuze of op voordracht van de administratie. Op die manier kunnen de erfgoedrichtplannen vlot inspelen op processen die worden opgestart door andere beleidsvelden. Daarom veronderstelt deze werkwijze de opmaak van een *meerjarige kalender* die ook de prioriteiten van het beleidsveld weergeeft.

De erfgoedrichtplannen moeten mee in overweging worden genomen bij een ruimtelijk planinitiatief, waarna ze geheel of gedeeltelijk in een *erfgoedlandschap* kunnen worden vertaald. Conform het bestaande subsidiariteitsstelsel binnen de ruimtelijke ordening kunnen ook de provincies en gemeenten initiatieven nemen voor de opmaak van een erfgoedlandschap. In tegenstelling tot erfgoedrichtplannen, impliceert een erfgoedlandschap dat via stedenbouwkundige voorschriften ook **rechtsgevolgen voor de burger** gelden.

Deze planologische vertaling zorgt ervoor dat het onroerend erfgoed als drager van ruimtelijke kwaliteit wordt erkend bij de inrichting en het beheer van gebieden. Cruciaal sluitstuk is het *beheersluik voor erfgoedlandschappen*, dat voorziet in de mogelijkheid tot opmaak van beheersplan en financiële stimuli. Voor erfgoedlandschappen wordt in het decreet een dubbele strafbaarstelling voorzien, waarbij ingeval van samenloop de prioriteit voor de handhaving op basis van het onroerenderfgoeddecreet wordt gegeven.

2.1.4. Motivering van het zorgbeginsel

Als uitgangspunt geldt bij de toepassing van het zorgbeginsel, dat alle administratieve besturen in hun planvorming en initiatieven maximaal rekening houden met het aanwezige onroerend erfgoed in de vastgestelde inventarissen, de erfgoedrichtplannen en de databank van de beschermingen. Het is belangrijk dat de *toepassing van het zorgbeginsel* inpasbaar is in bestaande procedures en regelgeving.

De toepassing van het zorgbeginsel gebeurt door combinatie van drie stappen:

- het *onderbouwen van keuzes en beleidsbeslissingen* op basis van een code van goede praktijk met de gegevens aangeleverd door de vastgestelde inventarissen, de erfgoedrichtplannen en de databank van de beschermingen;
- een *motivering van het zorgbeginsel* binnen de bestaande plannings- of besluitvormingsprocessen;
- een aanpassing van de inventaris onroerend erfgoed, wanneer het plan of besluit het verdwijnen van erfgoedwaarden tot gevolg heeft.

De *motivering van het zorgbeginsel* is een melding binnen de bestaande *administratieve procedure* tijdens de vorming van een plan of beslissing. Het bestudeert, bespreekt en evalueert op een wetenschappelijke wijze de gevolgen voor het onroerend erfgoed van deze geplande activiteiten of beslissingen. De motivering vindt plaats voorafgaand aan de feitelijke uitvoering van een activiteit of beslissing (projecten, beleidsvoornemens, plannen, programma's, ...). De achterliggende grondgedachte suggereert dat het beter is om de voor het onroerend erfgoed nadelige activiteiten of beslissingen vanaf een vroeg stadium in de besluitvorming te ondervangen en – waar nodig – bij te sturen. Het principe is eenvoudig: voorkomen is beter dan genezen. Zo laat een *onroerend erfgoedafweging binnen de lopende planvormings- of beslissingsprocedure* toe daadwerkelijk een proactief onroerenderfgoedbeleid te voeren. De initiatiefnemende overheid integreert deze afweging en de neerslag ervan binnen de rapportering aangaande de planvorming of beslissing.

2.2. Beschermingen

2.2.1. Een geïntegreerd instrument

De bestaande beschermingsinstrumenten worden *geïntegreerd in één beschermingsinstrument*. De procedures voor de bescherming als monument, landschap en archeologische zone worden op elkaar afgestemd qua timing, openbaar onderzoek, betekening, opname in overdrachtsakten, rechtskracht, opname in register, enz.

Voor de bescherming van individuele goederen wordt overlap met het Kunsten en Erfgoeddecreet vermeden.

Bij elke bescherming kan een *overgangszone als buffer* worden ingesteld. Deze overgangszone heeft specifieke beschermingsvoorschriften, die de bescherming van het monument, het landschap of de archeologische zone ondersteunen. In functie van het behoud van de erfgoedwaarden en de rechtszekerheid van de betrokken burger is er door het creëren van een overgangszone méér dan vandaag bij een individuele bescherming maatwerk mogelijk. De rechtszekerheid van de burger is hierbij van cruciaal belang: hij moet precies weten waar hij aan toe is in de overgangszone.

De mogelijkheid tot bescherming als *stads- en dorpsgezicht* wordt ondervangen door het nieuwe instrumentarium. De bescherming van de onmiddellijke omgeving van een beschermd goed kan bij toekomstige beschermingen gegarandeerd worden door een bescherming als overgangszone. Een groepering van onroerende goederen met omgevende bestanddelen die omwille van hun erfgoedwaarden van algemeen belang zijn kunnen via het geïntegreerde beschermingsinstrument als landschap of monument beschermd worden. Om de nieuwe instrumenten maximaal in te zetten, geen overvloed van termen te hebben en de vooropgestelde vereenvoudiging na te streven, wordt het instrument van het beschermde stads- en dorpsgezicht niet meer ingeschreven in het decreet.

De 1560 bestaande stads- en dorpsgezichten worden gekenmerkt door een grote diversiteit. Deze diversiteit manifesteert zich zowel bij de wijze van afbakening als de aanwezigheid van erfgoedwaarden en is het gevolg van door de jaren heen gewijzigde en verschillende visies op het gebruik van dit specifieke instrument. Dit bemoeilijkt het beheer van een aantal van deze stads- en dorpsgezichten. Om deze problemen voor de toekomst op te lossen worden *alle bestaande stads- en dorpsgezichten op termijn inhoudelijk geëvalueerd en in de regel herbeschermd als overgangszone, landschap, archeologische zone of monument*. Voor deze evaluatie wordt een soepele werkwijze uitgewerkt en gebeurt prioriteitbepaling naar gelang de noodwendigheden die blijken uit andere processen (ruimtelijke planning, vergunningverlening). De betrokken beschermingsbesluiten behouden hun rechtskracht tot zij overeenkomstig het nieuwe decreet gewijzigd of opgeheven worden.

Vergunningen verleend met betrekking tot stads- en dorpsgezichten worden de laatste jaren zeer kritisch beoordeeld door de Raad van State. Slopen van een beperkt onderdeel van een stads- of dorpsgezicht wordt niet aanvaard zonder voorafgaande wijziging of opheffing van het beschermingsbesluit. Deze strakke houding houdt echter geen rekening met de aanvankelijke visie op de stads- en dorpsgezichten waarbij het waardevolle ruimere, coherente geheel primeert op de individuele delen. Om in de toekomst een zekere beleidsvrijheid bij het beoordelen van vergunningsaanvragen in beschermd onroerend erfgoed te garanderen, wordt een specifieke regeling inzake het toelaten van *gedeeltelijke sloop zonder wezenlijke impact* op de erfgoedwaarden decretaal verankerd.

Conform artikel 5 van de Conventie van Granada zal de verplaatsing, het onderzoek en de registratie van ‘verplaatsbare’ monumenten bij decreet worden geregeld.

2.2.2. Een eenvoudige procedure

Natuurlijke of rechtspersonen kunnen een *aanvraag tot bescherming* van één of meerdere onroerende goederen indienen. De Vlaamse Regering kan uiteraard ook zelf het initiatief nemen om de beschermingsprocedure in te zetten.

De beschermingsprocedure verloopt in *2 fasen*. De beschermingsprocedure vangt aan met een voorlopige bescherming, waarna de rechtsgevolgen van de bescherming voorlopig van toepassing zijn. Deze voorlopige bescherming vervalt na 9 maanden (i.t.t. de huidige 12 maanden), waarbij indien nodig een termijnverlenging van 3 maanden mogelijk is.

Tijdens de voorlopige bescherming wordt een openbaar onderzoek gevoerd, met inbegrip van het inwinnen van de meest relevante administratieve adviezen. De administratie maakt een eindevaluatie op rekening houdend met de ingediende adviezen en bezwaren. De minister beslist al dan niet tot definitieve bescherming op basis van dat dossier. Hierbij kan de minister zich laten bijstaan door de technische adviesraad. Voor de bescherming van grote gebieden, zoals landschappen en archeologische zones, wordt de mogelijkheid van de organisatie van het openbaar onderzoek zonder individuele betekening onderzocht.

2.2.3. Het beschermingsbesluit

Een beschermingsbesluit heeft steeds een *bindend* karakter.

In elk *besluit* tot bescherming van het onroerend erfgoed komen minstens de hierna volgende elementen voor:

- de benaming;
- een beknopte wetenschappelijke beschrijving;
- een zo volledig mogelijke beschrijving van de verschillende beschermde onderdelen;
- een evaluatie van de erfgoedwaarden die aanleiding geven tot de bescherming;
- beschrijving van de toekomstige beheersdoelstellingen met de intentie de erfgoedwaarden te versterken die aanleiding hebben gegeven tot de bescherming; met respect voor de erfgoedwaarden dient de functie maximaal behouden te blijven of dient een toekomstige functie niet volledig gehypothekeerd te worden;
- de algemene en in voorkomend geval bijzondere voorschriften betreffende instandhouding en onderhoud.

Bij het besluit worden volgende *bijlagen* toegevoegd:

- een georeferentieplan;
- een fotoregistratie van de fysieke toestand op het ogenblik van bescherming;
- indien vereist een limitatieve lijst met beschrijving van de cultuurgooederen die er integrerend deel van uitmaken.

2.2.4. De gevolgen van een bescherming

De gevolgen van de bescherming worden duidelijk gemaakt door middel van *algemene beschermingsvoorschriften*. Een bescherming kan aan bepaalde bestemmingen beperkingen opleggen betreffende inrichting en beheer.

Er kunnen ook *bijzondere beschermingsvoorschriften* worden opgelegd voor bepaalde beschermingen, die tegemoet komen aan specifieke beheersnoden.

Eigenaars van en houders van zakelijke of persoonlijke rechten op een voorlopig of definitief beschermd onroerend goed moeten het beschermde onroerend erfgoed onderhou-

den en in stand houden. Deze rechtstreeks betrokkenen zijn dus gebonden aan het **actief behoudsbeginsel**.

Uiteraard geldt voor het onroerend erfgoed ook het **passief behoudsbeginsel** dat bepaalt dat niemand schade mag toebrengen aan goederen die van algemeen belang zijn.

2.2.5. Wijzigingen en opheffingen

Een **wijziging of opheffing van een beschermingsbesluit** wordt in volgende gevallen mogelijk:

- door overmacht zijn de erfgoedwaarden van het beschermd onroerend goed onherroepelijk aangetast of verloren gegaan;
- de erfgoedwaarden van het beschermd onroerend goed komen in conflict met en wegen niet op tegen verordenende beslissingen over ruimtelijke behoeften van andere maatschappelijke activiteiten. De minister beoordeelt deze ‘verordenende beslissingen’ en de ‘ruimtelijke behoeften’. De wijziging of opheffing blijft steeds een onafhankelijke beslissing van de minister. Aangezien de erfgoedwaarden in dit geval nog aanwezig zijn, worden de volledige registratie en documentering ervan verplicht gesteld en wordt de fysieke bewaring van erfgoedelementen door verplaatsing of het plaatsen in een depot nagestreefd.

2.2.6. Register en herkenningsteken

Alle beschermde onroerende goederen met hun beschermingsbesluiten worden in een **register** opgenomen, bijgehouden en ontsloten door de Vlaamse Overheid. Actualisatie aan de hand van gepubliceerde wijzigingen en opheffingen van beschermingsbesluiten worden in het register bijgehouden.

Alle beschermde goederen kunnen een **uniform herkenningsteken** krijgen.

2.2.7. Het verankeren van het zorgbeginsel en actief behoudsbeginsel bij beschermingen

In uitvoering van het Regeerakkoord herbekijken we de regeling in verband met de machtigingen door onroerend erfgoed bij vergunningsaanvragen dit met het oog op vereenvoudiging en rechtszekerheid en het sneller uitreiken van vergunningen. Het decreet onroerend erfgoed zorgt voor een maximale afstemming met de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en haar uitvoeringsbesluiten.

Adviezen en machtigingen zijn momenteel sterk ingeburgerde begrippen. Het statuut ervan wordt echter niet altijd even goed begrepen. In de meeste gevallen geldt het advies als machtiging voor het uitvoeren van de aangevraagde werken maar soms vermeldt het advies nog dat de aanvrager verplicht is een machtiging aan te vragen voor specifieke werken. Het gaat echter steeds om een noodzakelijke, voorafgaandelijke en schriftelijke toelating voor het uitvoeren van werken aan, in of nabij beschermd onroerend erfgoed. Vandaar willen we komen tot een **uniformisering van de bestaande begrippen**.

Heel wat ingrepen (plannen, werken of handelingen) hebben **directe of indirecte gevolgen op het onroerend erfgoed**. Deze plannen of werken zijn veelal onderhevig aan de stedenbouwkundige vergunningsplicht, de MER-plicht, de natuurvergunningsplicht, enzovoort. In deze procedures dient vanuit de diverse regelgevingen advies te worden ingewonnen van de administratie onroerend erfgoed, die de effecten van de aangevraagde activiteit op het (beschermde) onroerend erfgoed beoordeelt.

De administratieve praktijk wijst uit dat de meeste adviezen worden verleend in het kader van een stedenbouwkundige vergunningsprocedure. De uitvoering van werken aan of binnen de omtrek van beschermd onroerend erfgoed die niet vergunningsplichtig zijn, moeten volgens de huidige decreten vanuit de sector worden gemachtigd. Sinds kort werd de machtigingsplicht enigszins versoepeld voor werken die binnen de omtrek van een beschermd stads- of dorpsgezicht worden uitgevoerd, in die zin dat het kan volstaan dat de werken worden gemeld aan het college van burgemeester en schepenen.

Alle bestaande bindende adviezen, machtigingen en vergunningen evolueren naar een *toelating* vanwege onroerend erfgoed, waardoor het begrip “advies” weer in de juiste context kan worden geplaatst. *Adviezen* worden verleend binnen het kader van andere vergunnings- en planningsprocedures en zijn niet bindend.

Toelatingen en adviezen voor wat betreft het *beschermd en geïnventariseerd onroerend erfgoed* worden verleend door de Vlaamse Overheid of door een erkende onroerend erfgoedgemeente.

De toelatingen voor *archeologisch terreinonderzoek* en voor het *gebruik van metaaldetectoren* worden blijvend door de Vlaamse Overheid toegekend. De toelating tot archeologisch terreinonderzoek wordt verleend voor het onderzoek op een bepaald terrein en staat niet langer op naam van de verantwoordelijke archeoloog. De toelating wordt hierdoor terreingebonden en is niet langer persoonsgebonden. De uitvoerder is echter wel gebonden aan bepaalde kwaliteitsvoorwaarden door middel van certificering.

Het afleveren van archeologie-attesten kan door de erkende onroerend erfgoedgemeenten gebeuren.

In bepaalde gevallen wordt *de toelating stilzwijgend verleend*. Zo zal de goedkeuring van een erfgoedbeheersplan impliciet als toelating gelden voor alle werken die in dat plan zijn opgenomen. Na de goedkeuring van een beheersplan kunnen de werken dan zonder verdere tussenkomst van de administratie onroerend erfgoed worden uitgevoerd. Deze maatregel geeft blijk van vertrouwen in de beheerders, die geacht worden het goedgekeurde plan gewetensvol uit te voeren.

De *gemeente* vervult haar *loketfunctie* en zorgt ervoor dat de aanvrager van de toelating zich slechts tot één bestuursniveau moet wenden, namelijk het niveau dat het dichtste bij de burger staat. Wanneer de werken dus ook vallen onder de stedenbouwkundige vergunningsplicht, dan wordt de toelating maximaal opgenomen binnen de geëigende procedures en wordt de toelating geïntegreerd in de stedenbouwkundige vergunning.

2.3. *Beheer van onroerend erfgoed*

2.3.1. Beheersplanning

In het nieuwe decreet zal een algemene juridische basis worden gecreëerd voor het opmaken van *erfgoedbeheersplannen*, het samenstellen van *beheerscommissies* en het aanstellen van *projectleiders*, en dit voor alle vormen van onroerend erfgoed. De regelgeving verduidelijkt de voorwaarden waaraan deze instrumenten moeten voldoen om voor een *officiële erkenning* in aanmerking te komen en vermeldt in het bijzonder ook welke andere bestaande instrumenten als evenwaardig worden beschouwd. In welbepaalde gevallen is beheersplanning *betoelaagbaar*.

Het gebruik van deze instrumenten is niet verplicht maar, mits ze aan de vooropgezette standaarden voldoen, kunnen ze wel voordelen opleveren zoals *hogere premies* en *ver-*

eenvoudigde procedures. Bij *meerjarige engagements* wordt beheersplanning wel verplicht gesteld.

Werkzaamheden die in een *goedgekeurd erfgoedbeheersplan* gedetailleerd zijn beschreven, worden vrijgesteld van een toelating vanwege de Vlaamse Overheid.

2.3.2. Preventief archeologisch beheer

Onder preventief archeologisch beheer verstaan we *flankerende en begeleidende maatregelen voor het behoud van het archeologisch erfgoed*. Deze maatregelen bestaan uit een decretale verankering van een uniforme procedure inzake preventief archeologisch onderzoek, waaraan de initiatiefnemer (overheden, particulieren en rechtspersonen) zal voldoen maar die eveneens de nodige garanties en rechtszekerheid biedt. Het archeologisch vooronderzoek in dit proces wordt, vanaf het bereiken van een vastgesteld oppervlaktecriterium, voorafgaand aan de vergunningsaanvraag voor vergunningsplichtige bodemingrepen gevoerd. In vergelijking met de huidige regelgeving betekent dit voor de ruimtelijke initiatiefnemer een belangrijke tijdswinst.

De procedure voorziet in:

- Een *archeologische terreinverkenning* of vooronderzoek voorafgaand aan de aanvraag van stedenbouwkundige vergunningen voor vergunningsplichtige bodemingrepen. Deze terreinverkenning heeft betrekking op het gehele perceel of gebied waarbinnen een project ontwikkeld wordt, omdat in deze fase het behoud van archeologische vindplaatsen *in situ* mogelijk nog kan worden gerealiseerd door het ruimtelijk of technisch aanpassen van de plannen. De terreinverkenning wordt uitgevoerd door een erkende uitvoerder. De Vlaamse Overheid stelt de kwaliteitsdoelstellingen en –eisen vast waaraan deze moet voldoen, verleent de toelating voor de terreinverkenning en staat in voor het toezicht en de handhaving.
- De weerslag van de archeologische terreinverkenning in een *archeologierapport* dat voorafgaand aan de stedenbouwkundige vergunningaanvraag voor vergunningsplichtige bodemingrepen door de gecertificeerde uitvoerder wordt voorgelegd. Dat rapport kwalificeert het terrein ten behoeve van de aanvrager én de vergunningverlenende instantie. Het rapport geeft een beschrijving en analyse van de bij het vooronderzoek aangesneden sporen, een voorstel van aanpak voor een behoud *in situ* en waar dit niet mogelijk is een voorstel van aanpak voor opgraving van de site. Indien geen sporen worden aangetroffen, omvat het rapport een aanbeveling voor vrijgave. Het voorstel van aanpak voor de opgraving omvat de onderzoeksvragen, een kostenraming, een geraamde timing en een omschrijving van de aanbevolen onderzoeksstrategie en opgravingstechniek.
- Het archeologierapport wordt goedgekeurd door de Vlaamse overheid en wordt op deze wijze een *archeologie-attest*. In bepaalde gevallen kan het archeologie-attest worden afgeleverd door het erkende gemeentelijke niveau. Het goedgekeurde attest wordt nadien gevoegd bij de aanvraag tot vergunningsplichtige bodemingrepen.
- Een *opgraving* die het behoud van de archeologische erfgoedwaarden *ex situ* garandeert. De opgraving wordt uitgevoerd door een erkende uitvoerder conform het plan van aanpak en een vastgelegde code van goede praktijk. Naast het eigenlijke veldwerk houdt een opgraving ook de verwerking van de resultaten, de rapportering en het actief behoud van zowel het archief als de vondsten in. In het opgravingsrapport wordt door de erkende dienstverlener met betrekking tot het actief behouden van de archeologische informatie en het potentieel naar verder onderzoek een advies geformuleerd. De toelating voor het uitvoeren van de opgraving wordt vervat in de (stedenbouwkundige) vergunning voor de werken.

In historische stadskernen en percelen die zijn opgenomen in de vastgestelde BeWAER-zones, die samen ongeveer 2% van de oppervlakte van het Vlaamse Gewest zullen beslaan, hanteren we een **oppervlaktecriterium** van 300 m². Buiten de **vastgestelde BeWAER-zones** en **historische stadskernen** is een oppervlaktecriterium van 3000 m².

De Vlaamse Regering kan gebieden aanduiden waarin geen waardevol archeologisch erfgoed meer te verwachten valt. Voor deze gebieden dient uiteraard ook geen verkenning meer te gebeuren.

2.3.3. De archeologische toevalsvondsten

Momenteel geldt dat iedereen die een goed vindt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat het een **archeologisch goed of archeologische zone** betreft, verplicht is hiervan **binnen drie dagen aangifte** te doen bij de Vlaamse overheid. Deze stelt de eigenaar, de gebruiker en de betrokken gemeente(n) hiervan in kennis. De gevonden archeologische monumenten en hun vindplaats moeten tot de tiende dag na de melding in onveranderde toestand door de eigenaar, gebruiker en vinder bewaard blijven. De toevalsvondsten mogen niet beschadigd of vernield worden. Zij worden bovendien toegankelijk gesteld voor onderzoek door de bevoegde instantie, zonder dat dit aanleiding kan geven tot het vorderen van enige schadevergoeding. De termijn van tien dagen kan ingekort of verlengd worden na onderzoek. Wanneer dergelijke verlenging de periode van 30 dagen overschrijdt is voorzien in een schadevergoeding door de Vlaamse Overheid.

Aangezien in de nieuwe regelgeving **de kans op toevalsvondsten** aanzienlijk zou **verkleinen**, is het aangewezen **de bestaande procedure te behouden**. Indien een vooronderzoek in het kader van een preventief archeologisch traject grondig wordt gedaan, dan is de kans dat er na dit vooronderzoek alsnog toevalsvondsten aan het licht komen klein. Indien dit toch gebeurt, zal de toevalsvondst klein zijn in omvang. Bij ingrepen die (net) onder de verplichting tot vooronderzoek vallen blijft de kans op toevalsvondsten wel even groot als vandaag. Initiatiefnemers die dit risico willen terugdringen kunnen natuurlijk altijd overwegen om ook in dat geval vrijwillig een vooronderzoek te laten uitvoeren.

2.3.4. Deponering

Het decreet voorziet in de **erkenning van erfgoeddepots**. Een erfgoeddepot is een bewaarplaats met een onderzoeksruijnte, die toegankelijk is voor het publiek, waar in gecontroleerde omstandigheden archeologisch erfgoed afkomstig uit het Vlaams Gewest of onderdelen van beschermd erfgoed ten tijde van beheerswerkzaamheden (tijdelijke opslag) worden bewaard en beheerd door een permanente instelling ten dienste van de gemeenschap.

Omwille van de specificiteit van de erfgoedzorg en de verschillende noden van elke materiaalcategorie worden **algemene criteria** gehanteerd waaraan alle erfgoeddepots voldoen en **specifieke criteria** die afhankelijk zijn van de materiaalcategorieën die in het depot bewaard worden. De erkenning van de erfgoeddepots gebeurt op gewestelijk niveau en wordt periodiek herzien. Aan deze erkenning hangen structurele subsidies vast volgens bepaalde criteria, die worden afgestemd met het cultureel-erfgoeddecreet. De erkende depots worden georganiseerd in een **netwerk** dat centraal inhoudelijk en beheersmatig is aangestuurd. De Vlaamse overheid neemt de erkenning en subsidiëring van de erfgoeddepots op zich.

Een **archeologisch ensemble** omvat zowel de materiële bronnen als de opgravingsdocumentatie afkomstig van een archeologisch onderzoek binnen het Vlaamse Gewest. Het unieke

en ondeelbare karakter van deze ensembles dient te worden gevrijwaard en zij dienen dus als een geheel te worden bewaard. Daarom geldt steeds het actief behoudsbeginsel voor eigenaars van een archeologisch ensemble. Na het archeologisch onderzoek geeft de erkende uitvoerder in het opgravingsrapport een advies aan de eigenaar met betrekking tot het ‘actief behouden’ van het verkregen archeologisch ensemble. Indien de eigenaar niet wil of kan instaan voor het actief behoud van het ensemble in een eigen erkend erfgoeddepot, dan heeft hij de plicht om het archeologisch ensemble af te staan aan een erkend erfgoeddepot dat voldoet aan de aanbevelingen in het rapport. Hierdoor wordt de eigenaar ontslaan van het actieve behoudsbeginsel vanaf het ogenblik van deponering.

Voor de bescherming van de individuele archeologische goederen wordt naar een maximale afstemming met het Topstukkendecreet gestreefd.

Het *actief behoudsbeginsel* voor archeologische ensembles houdt tevens in dat het ensemble steeds beschikbaar moet worden gesteld voor verder onderzoek. Wanneer voor een ensemble beschadiging, vernietiging of verdeling dreigt, kan de Vlaamse overheid in het algemeen belang tot *onteigening* van het ensemble overgaan. Daarnaast zal het decreet ook voorzien in de mogelijkheid van *voorkooprecht* van een volledig ensemble afkomstig uit toegelaten opgravingen in Vlaanderen.

2.3.5. Archeologisch synthese-onderzoek

Verwacht wordt dat met de implementatie van het verdrag van Valletta het archeologisch terreinonderzoek zal toenemen. Dat zal uiteraard leiden tot talrijke onderzoeksrapporten. Om relevant te zijn voor de maatschappij moeten de onderzoeksresultaten uiteindelijk ook kwaliteitsvol worden ontsloten in wetenschappelijke publicaties. Synthese-onderzoek en de ontsluiting daarvan vormen dan ook het *sluitstuk van de cyclus van het archeologisch beheer*. Voor deze onderzoeken zullen middelen worden voorzien door de Vlaamse Overheid.

2.4. *Educatie en publiekswerking*

Het nieuwe decreet biedt een *basis voor verantwoorde educatieve en publieksgerichte initiatieven*. Hierdoor wordt de uitbouw van educatieve en publieksgerichte projecten gestimuleerd. Naast de structurele steun aan erkende erfgoedverenigingen of aan educatieve en publieksgerichte proefprojecten, blijven de toekenning van de *Vlaamse Monumentenprijs* (voor verdienstelijke projecten met betrekking tot de diverse vormen van het onroerend erfgoed) en de organisatie van de *Landschapsprijs van de Raad van Europa* ingeschreven in de regelgeving.

2.5. *Draagvlakverbreding*

Het instrumentarium inzake onroerend erfgoed zal de nodige elementen bevatten waardoor zowel een maatschappelijk als een beleidsmatig draagvlak gerealiseerd wordt.

Zoals bepaald in het regeerakkoord wordt een participatief beleid met een grote betrokkenheid van het middenveld nagestreefd. Het middenveld realiseert immers de basiszorg voor ons beschermd en niet-beschermd erfgoed. Ook helpt het de erfgoedzorg integreren in de beleidsplannen van provinciale en lokale overheden. Dit dient ook tot uiting te komen in het onroerend erfgoed instrumentarium.

In het kader van het beleidsmatig draagvlak wordt het bestaande instrumentarium geëvalueerd en herbekeken in functie van meer geïntegreerde beslissingen, waarbij ook rekening wordt gehouden met de inzichten bij en de effecten op andere beleidsdomeinen (leefmilieu,

landbouw, openbare werken, cultuur, ruimtelijke ordening etc.). De nodige maatregelen worden genomen zodat bij beschermingsdossiers waarin door gemeenten of beleidsdomeinen andere inzichten worden aangebracht, een afweging plaatsvindt tussen enerzijds de beschermingsbeslissing en anderzijds de andere inzichten.

3. FINANCIERING EN FINANCIËLE ONDERSTEUNING

We detecteren enkele financiële uitdagingen op macro-niveau:

- het huidige *gedifferentieerde premiestelsel* voor werkzaamheden aan beschermd onroerend erfgoed en in erfgoedlandschappen ombouwen tot een *logisch, uniform, geïntegreerd, auditeerbaar en betaalbaar geheel*;
- inspelen op een *vernieuwde budgetbehoefte*, ontstaan door de implementatie van het Verdrag van Valletta, in het bijzonder door de noodzaak tot archeologisch onderzoek in geval van bodemingrepen, tot deponering van archeologische ensembles en tot het ondersteunen van archeologisch synthese-onderzoek;
- *investerings stimuleren en aansturen* door in welbepaalde omstandigheden en onder welbepaalde voorwaarden vlote procedures, forfaitaire en meerjarige engagementen te voorzien;
- een basis creëren voor het *subsidiëren van beheerspartners* zoals verenigingen en rechtspersonen;
- het *afschaffen van de koppelsubsidies*;
- alternatieve vormen voor subsidiëring en het aantrekken van privékapitaal.

Er wordt een *financieringstelsel* voorgesteld met een *dubbele structuur*:

- een *premiestelsel* voor werkzaamheden, meer bepaald voor archeologisch onderzoek en werkzaamheden gericht op onderhoud, restauratie en ontsluiting aan en in beschermd onroerend erfgoed en in erfgoedlandschappen;
- een *subsidiestelsel* voor de financiële ondersteuning van verenigingen en rechtspersonen met het oog op het onroerenderfgoedbeleid.

Daarnaast zijn enkele flankerende maatregelen vereist voor het stimuleren van privé-investeringen.

3.1. Het premiestelsel

Premies worden toegekend op basis van een specifiek dossier en naargelang de middelen van de begroting het toelaten.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen *solidariteitspremies voor archeologisch onderzoek* en *premies voor werkzaamheden aan en in beschermd onroerend erfgoed en in erfgoedlandschappen*.

3.1.1. Solidariteitspremies voor archeologisch onderzoek

De solidariteitspremies voor archeologisch onderzoek worden enkel voorzien voor noodzakelijke opgravingen na verkennend terreinonderzoek (het zogenaamde vooronderzoek), en omvatten evenmin het eventuele synthese-onderzoek, volgend op de opgraving. Het vooronderzoek valt ten laste van de initiatiefnemer van de vergunningsplichte bodemingreep, voor de financiering van het archeologisch syntheseonderzoek zal de Vlaamse Overheid jaarlijks de nodige middelen voorzien.

Bij het bepalen van de solidariteitspremie voor archeologisch onderzoek wordt voorgesteld te vertrekken vanuit de veronderstelling dat opgravingskosten toenemen naarmate het terrein archeologisch rijker is en dat de bijdrage vanuit het fonds in de kosten dus

evenredig dient te stijgen. Bepaalde onderzoekstypes zijn nu eenmaal duurder dan andere. Om dit effect uit te vlakken en ondraaglijke lasten te vermijden, zal worden gewerkt met *stijgende premies*.

Het totaalbedrag van de factuur van de erkende archeologische uitvoerder wordt opgedeeld in schijven, uitgedrukt in *kostprijs per opgegraven m²*.

Er wordt voorgesteld om uit te gaan van een basisverantwoordelijkheid van de initiatiefnemer waarbij een eerste schijf (het remgeld), tot een bepaald bedrag in euro per m², volledig ten laste valt van de initiatiefnemer. Op die wijze wordt een grote toestroom van aanvragen voor verwaarloosbare premies vermeden en wordt het veroorzakersprincipe uit het verdrag van Valletta gehonoreerd. Voor tweede schijf wordt een premie toegekend ten bedrage van een bepaald percentage van de kostprijs per m². Voor de derde schijf wordt een nog hogere percentage voorzien als tegemoetkoming. De resterende bedragen per schijf, en dus van de totaalfactuur, zijn op last van de initiatiefnemer. In uitzonderlijke situaties waarbij de opgravingskost excessief is, zal de Vlaamse Overheid een opportuïteitsafweging maken over de opgraving.

Deze premie wordt betaald door een op te richten *archeologisch solidariteitsfonds*.

Het archeologisch solidariteitsfonds wordt bij voorkeur opgericht en beheerd door relevante partners uit de privé-sector (bouw-, immobiliën-, vastgoed- en ontginningssector) en wordt gecontroleerd door de Vlaamse overheid. Alle initiatiefnemers van vergunningsplichtige bodemingrepen, die voldoen aan de oppervlaktecriteria, dragen per ontwikkelde vierkante meter een vast bedrag af aan het fonds. Op die manier wordt de *last gespreid over vele schouders* en kan een beperkte bijdrage per nieuwbouwproject volstaan. Het fonds is aanspreekpunt voor de afhandeling van de premie-aanvragen, inclusief de bepaling van de toepasselijke schijven en percentages. De inning van de bijdragen aan het fonds gebeurt op een eenvoudige manier, die zo min mogelijk administratieve lasten creëert en wordt gekoppeld aan het afleveren van de stedenbouwkundige vergunning.

3.1.2. Afschaffen van de koppelsubsidies

Koppelsubsidies zijn de in de regelgeving verankerde, verplichte bijdrage van provinciale en gemeentelijke overheden aan de restauratiepremie voor werkzaamheden aan beschermde monumenten.

Zoals afgesproken in het regeerakkoord wordt het systeem van de koppelsubsidies volledig verlaten. De afschaffing van de koppelsubsidies sluit niet uit dat gemeenten uit eigen beweging financiële bijdragen blijven leveren aan restauratieprojecten. Bedoeling moet ook zijn om, in het kader van de interne staatshervorming, de gleden die de provincies vandaag besteden aan koppelsubsidies toe te voegen aan de Vlaamse restauratiepremiebudgetten, onder meer ten behoeve van lokale besturen en kerkfabrieken.

3.1.3. Premies voor werkzaamheden aan beschermd onroerend erfgoed

In eerste instantie wordt het nu bestaande complex van procedures en percentages tot de essentie teruggebracht: één premiestelsel volgens één vaste procedure (zie bijlage bestaande vs. beoogde toestand). De procedure voor het toekennen en uitbetalen van de premies wordt herbekeken met het oog op vereenvoudiging en tijdsverkortung.

Er wordt geopteerd voor één vaste *basispremie* (percentage) voor werkzaamheden en projecten, die voorafgaandelijk worden gedefinieerd in een besluit van de Vlaamse regering, in wisselwerking met een investeringsprogramma (zie verder). Het overheidsengagement

wordt hoe dan ook pas formeel als het wordt verwoord in een (ministerieel) *toekenningsbesluit*.

In het nieuwe premiestelsel geldt het kleinste bestaande premiepercentage (40%) als basis, ongeacht de aard van de premienemer. Als de investering een bepaalde limiet overstijgt, kan aan de premienemer daarenboven een fasering worden voorgesteld.

Voor welbepaalde categorieën werkzaamheden wordt in plaats van een basispremie een *stimuleringspremie* voorzien:

- 60% voor de opmaak van een erfgoedbeheersplan en voor werkzaamheden voorzien binnen een goedgekeurd erfgoedbeheersplan of indien de premienemer zijn erfgoed publiek toegankelijk maakt;
- een forfaitair stelsel voor welbepaalde kleine, regelmatig terugkerende werkzaamheden (al dan niet geënt op beheersovereenkomsten).

Een *dubbele premie* wordt gereserveerd voor welbepaalde categorieën werkzaamheden aan het meest kwetsbare onroerend erfgoed en het zogenaamde ZEN-erfgoed (erfgoed ‘Zonder Economisch Nut’, zoals bakhuizen, ijskelders, heldenhuldezerkjes, grenspalen, ...).

De overheid kan beslissen om *meerjarige subsidiëringsovereenkomsten* aan te gaan. Deze betreffen grote en langdurige werkzaamheden aan één of meerdere beschermde goederen, die worden afgesloten binnen het keurslijf van het premiestelsel.

Premies worden toegekend volgens welbepaalde criteria, die door de Vlaamse Regering worden vooropgesteld, tenzij de dossiers in kwestie nominatief zijn opgenomen in het investeringsprogramma.

3.2. *Het subsidiestelsel*

Subsidies worden toegekend aan partners: verenigingen en rechtspersonen die aan welbepaalde criteria voldoen, dit ongeacht de typologie van het onroerend erfgoed waar zij als vereniging of rechtspersoon bij betrokken zijn. Basisprincipe is dat de subsidie niet wordt verleend op basis van specifieke beheersdossiers maar op basis van een formeel engagement. Voor zover dat engagement beheer betreft, bepalen de partners hun prioriteiten. De subsidies zijn beperkt in tijd en worden periodiek geëvalueerd.

We onderscheiden twee types van subsidies:

- op basis van **beheersovereenkomsten**: overeenkomsten voor welbepaalde termijnen, welbepaalde (beheers)werkzaamheden of welbepaalde types erfgoed en welbepaalde partners (zoals de landbouwsector). Beheersovereenkomsten betreffen in principe kleine werkzaamheden, die op forfaitaire basis kunnen worden betoelaagd. De financiële stimuli voor deze maatregelen zijn niet cumuleerbaar met premies, die in het kader van het decreet onroerend erfgoed kunnen worden aangewend. In de regel zullen beheersovereenkomsten onroerend erfgoed toepasbaar zijn voor beschermd én niet-beschermd onroerend erfgoed in het gehele Vlaamse Gewest. In de praktijk kunnen wel regionale of beleidsmatige keuzes worden gemaakt. Op termijn kan ook worden gedacht aan een systeem van beheersovereenkomsten voor grote werkzaamheden;
- op basis van **samenwerkingsovereenkomsten**: overeenkomsten voor welbepaalde termijnen en welbepaalde partners voor de uitbouw van bredere erfgoedwerking. Er kan onder strikte voorwaarden worden overwogen om beheersovereenkomsten in samenwerkingsovereenkomsten te integreren.

Subsidies worden uitgekeerd door de Vlaamse Overheid maar kunnen desgewenst worden aangevuld met bijdragen van andere (overheids)partners. Omgekeerd worden ook subsidies vanuit het beleidsdomein onroerend erfgoed aan partners met een ruimere of geïntegreerde werking (zoals bv. Regionale landschappen) behouden met kwaliteitsbewaking vanuit het beleidsdomein onroerend erfgoed.

Met het oog op het aantrekken van andere subsidiemogelijkheden, worden deze instrumenten (in het bijzonder beheersovereenkomsten) idealiter zo veel mogelijk afgestemd op het bestaande Europese instrumentarium en de Europese regeling betreffende staatssteun.

3.3. *Flankerende maatregelen voor het stimuleren van (privé-)investeringen*

We detecteren vandaag twee belemmeringen voor het aantrekken van privé-investeringen in het behoud en beheer van het onroerend erfgoed. Enerzijds door de **eigenheid van het onroerend** erfgoed en het feit dat sommige types van erfgoed niet noodzakelijk een terugverdieneffect genereren; anderzijds door de complexe procedures en de beperkingen van de **huidige decreet- en regelgeving**.

De sleutel tot het stimuleren van privé-investeringen ligt in het **bijsturen van de regelgeving**, zowel met betrekking tot de toelatings- als de toekenningsprocedures:

Voor wat betreft de toelatingsprocedures:

- **aandacht voor de fase van voorverkenning**: voldoende aandacht voor vooroverleg bijvoorbeeld in het geval van overdracht van een onroerend goed (zowel geïnventariseerd als beschermd) of bij grote of ingewikkelde complexen. Dit kan bijvoorbeeld worden gegarandeerd door een nauwe betrokkenheid van de administratie onroerend erfgoed in het kader van het afleveren van een stedenbouwkundig attest;
- **strakkere termijnen** verbinden aan **toelatingsprocedures** en spoedprocedures voorzien voor werkzaamheden conform de bepalingen in erfgoedbeheersplannen, meerjarige overeenkomsten, beheers- en samenwerkingsovereenkomsten;
- **criteria** ontwikkelen **voor toelatingen** opdat deze duidelijkheid bieden over het verwachtingspatroon.

Voor wat betreft toekenningsprocedures:

- financieringsprioriteiten aangeven via **investeringsprogramma's**, indien mogelijk ook op middellange en lange termijn en cyclisch wordt herzien, zodat privé-investeerders desgewenst hierop hun eigen prioriteiten kunnen afstemmen. Het programma geeft specifiek aan welke projecten en partners prioritair zullen worden gefinancierd en vermeldt nominatief de projecten en partners waarmee de overheid meerjarige engagementen heeft afgesloten of wenst af te sluiten;
- het investeringsprogramma moet toelaten om naast premie- en subsidieverlening “op aanvraag” de gewenste investeringen ook pro-actief aan te sturen;
- de huidige **beperkingen op het gebied van vervreemding** (slechts 10 % financiële ondersteuning voor promotionele projecten, vervreemdingsverbod na gesubsidieerde restauratie) **versoepelen**;
- het aanbieden van alternatieve financieringsvormen, zoals **investeringswaarborgen**. Dat zijn waarborgen tot terugbetaling van de leningen die werden aangegaan met het oog op de realisatie van een restauratie, voor dat deel van de uitgaven waarvoor geen premie of subsidie wordt verkregen.

Het decreet zal de nodige basis bieden voor nieuwe **fiscale maatregelen**, alsook voor de **alternatieve financiering** van het onroerend erfgoed:

- financieringsinstrument: rollende fondsen, klassiek begrotingsfonds, investeringsfonds, vzw, EVA, ...;

- financieringsmechanismen: (achtergestelde) leningen, projectfinanciering, kapitaalparticipatie, zachtere leningen (met lagere rentevoet door rentesubsidies, (Gewest)waarborgen of vanuit gesubsidieerde leningfondsen), PPS-structuren (Design Build Finance Maintain/Operate (DBFM/DBFO), promotiestructuren), tax shelters, giften en legaten, ...

Voor partijen die onvoldoende kennis en/of capaciteiten hebben om erfgoedgerelateerde (PPS-)projecten te realiseren, moet er een mogelijkheid komen om de projectvoorbereiding en -begeleiding door specialisten te laten doen en hiervoor een premie te krijgen.

4. HANDHAVING

Het decreet voorziet een *handhavingsluik*, dat van toepassing is op alle deelgebieden van onroerend erfgoed en een gepaste reactie vanuit de eigenheid van elke in het gedrang gebrachte erfgoedwaarde mogelijk maakt. De handhaving wordt door het beleidsveld zelf uitgevoerd en vertrekt vanuit een algemeen verbod op het plegen van inbreuken aan onroerend erfgoed. Om te kunnen optreden tegen deze inbreuken is er nood aan een duidelijke en gedetailleerde omschrijving van de rechten en plichten van de burger ten aanzien van het onroerend erfgoed. In geval van samenloop met overtredingen sanctioneerbaar binnen andere sectoren is een dubbele strafbaarstelling mogelijk.

Om in de toekomst sneller te kunnen optreden bij inbreuken waar dit vereist is, voorziet het decreet in de mogelijkheid tot *remediërende bestuurlijke handhaving* naast de reeds bestaande *gerechtelijke handhaving* en de *preventieve bestuurlijke handhaving* via stakingsbevel. Bij de remediërende bestuurlijke handhaving kan een bestuurlijk herstelbevel onmiddellijk uitgevaardigd worden en verloopt de rechterlijke controle a posteriori in plaats van a priori.

Bij beide handhavingsinstrumenten is het basisprincipe het *feitelijk herstel* van de door de inbreuk veroorzaakte schade. Dit wordt bij de gerechtelijke handhaving afgedwongen via de mogelijkheid tot ambtshalve uitvoering of het innen van door de rechter opgelegde dwangsommen. Bij de remediërende bestuurlijke handhaving geschiedt dit via de vergelijkbare figuren *bestuursdwang* en *last onder dwangsom*.

Bij de gerechtelijke handhaving kan de overtreder in geval van gehele of gedeeltelijke feitelijke onherstelbaarheid bovendien bijkomend veroordeeld worden tot een aanvullende of vervangende *pecuniaire schadevergoeding*, die afhankelijk van de beschadigde erfgoedwaarden erg hoog kan oplopen.

Naast de gerechtelijke en bestuurlijke handhaving wordt de *preventieve administratieve handhaving* versterkt door een *stakingsbevel* mogelijk te maken voor elke nog niet voltrokken inbreuk op de decretale regeling. Het stakingsbevel kan door elke bevoegde verbalisant uitgevaardigd worden maar vervalt wanneer het niet tijdig bekrachtigd wordt door de erfgoedinspecteur. Het doorbreken van een stakingsbevel kan steeds worden gesanctioneerd door het opleggen van een administratieve geldboete.

Geert BOURGEOIS,

viceminister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minster van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand

5. BIJLAGEN

5.1. *Overleg externe partners*

OVERLEG VERENIGING VAN VLAAMSE STEDEN EN GEMEENTEN

overleg op 23 april 2010 van 09.00-12.00 (Brussel, Phoenix)

aanwezig voor VVSG: Hilde Plas, Xavier Buijs

aanwezig voor departement: Inge Appermont, Serge Defresne, Sarah De Meyer

OVERLEG ERFGOEDVERENIGINGEN UIT HET ERFGOEDHUIS DEN WOLSK- ACK TE ANTWERPEN

overleg op 26 april 2010 (Brussel, Phoenixgebouw)

aanwezig voor EV: afwezig

aanwezig voor FE: Karel Dendooven

aanwezig voor OMD: Benny Buntinx

aanwezig voor Mowav: Veerle Meul, Nele Goeminne

aanwezig voor departement: Inge Appermont, Serge Defresne, Sarah De Meyer

OVERLEG KONINKLIJKE COMMISSIE VOOR MONUMENTEN EN LAND- SCHAPPEN

overleg op 30 april 2010 (Brussel, Phoenixgebouw)

aanwezig voor KCML: Anne-Mie Draeye, Marcel Celis, Luc Bouters, Linda Van Santvoort, Marc Antrop

aanwezig voor departement: Inge Appermont, Serge Defresne, Sarah De Meyer

OVERLEG EXTERNE ADMINISTRATIES

overleg op 4 mei 2010 (Brussel, Phoenixgebouw)

aanwezig voor VLM: Anja Van der Zalm en Karl Cordemans

aanwezig voor Dep LV: Johan Verstrynghe en Koen Wellemans (afd. Duurzame landbouw-ontwikkeling)

aanwezig voor Dep LNE: Helena Van Pottelberge (afdeling Milieu-, Natuur- en Energiebeleid, dienst milieueffectrapportage)

aanwezig voor CJSM: Dries Van Den Broucke

aanwezig voor Dep RWO – Ruimtelijke Ordening: Luc Goedertier

aanwezig voor departement: Inge Appermont, Sarah De Meyer

OVERLEG VLAAMSE VERENIGING VOOR PROVINCIES

overleg op 7 mei 2010 (Brussel, Phoenixgebouw)

aanwezig voor Vlaams-Brabant: Else De Coninck

aanwezig voor Limburg: Ann Verhelst

aanwezig voor Antwerpen: Willem Aerts

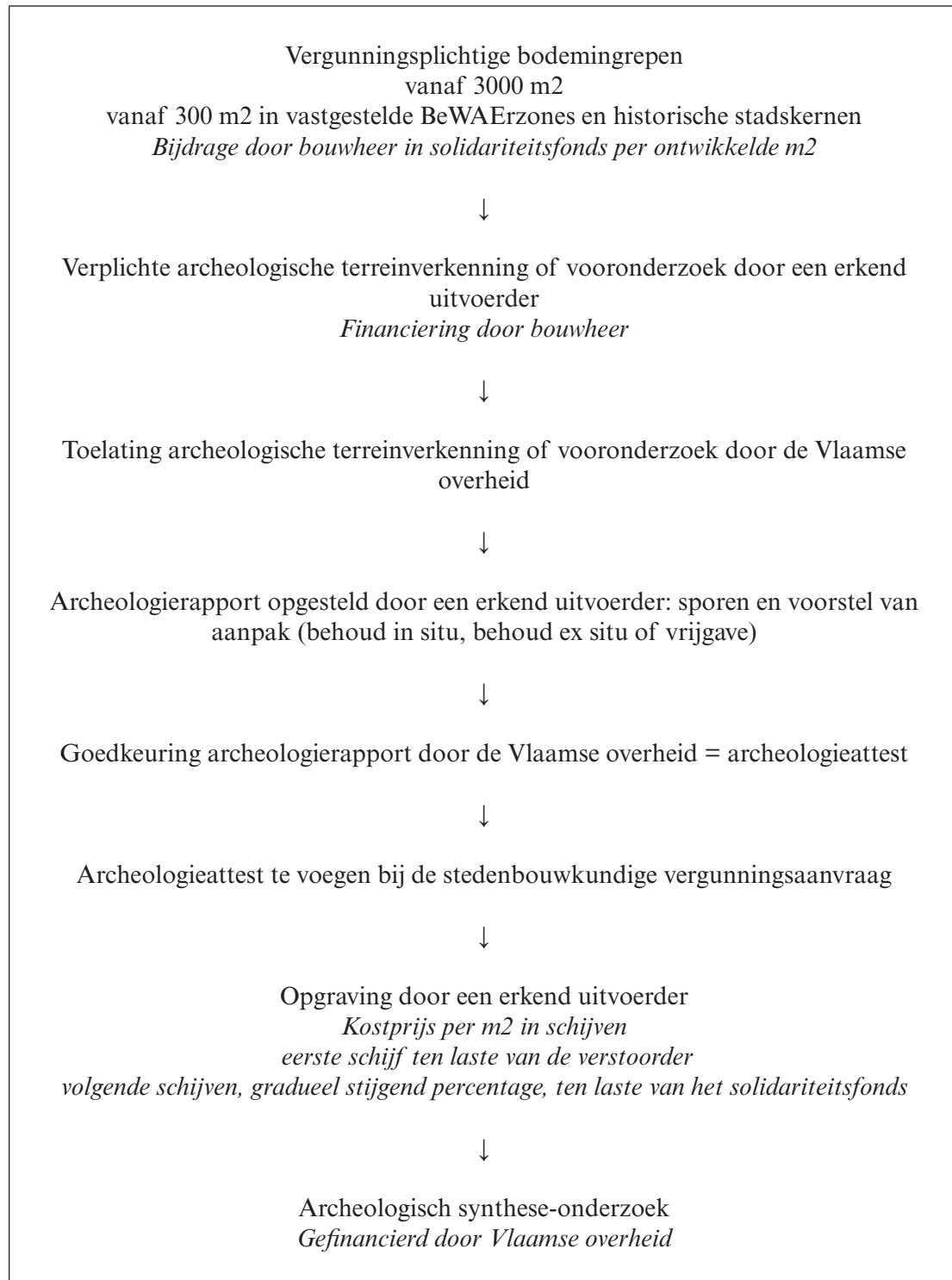
aanwezig voor Oost-Vlaanderen: Anthony De Mey

Pieter Dielis, vertegenwoordiger VVP en het diensthoofd erfgoed van de provincie West-Vlaanderen zijn verontschuldigd

aanwezig voor departement: Inge Appermont, Serge Defresne, Sarah De Meyer

Forum voor Vlaamse Archeologie en de Regionale Landschappen werden diverse keren uitgenodigd, maar er werd geen geschikte datum gevonden. Van de mogelijkheid om schriftelijk te reageren werd tot heden geen gebruik gemaakt.

5.2 Stappen en (financierende) actoren in het “archeologische proces”

5.3. Soorten premies en premiepercentages

5.3.1. Bestaande toestand

	Bijdragende overheid			Totaal
	Vlaanderen	provincie	gemeente	
Landschappen (cf. besluit van de Vlaamse Regering van 4 april 2003 tot instelling van een premiestelsel voor beschermde landschappen). Nota: onderhoudspremies bedragen maximaal 20.000 euro, landschapspremies minimaal 500 euro.				
Onderhoudspremie voor normale instandhoudings- en onderhoudswerken	40%			40%
Landschapspremie voor de opmaak van een landschapsbeheersplan	80%			80%
Landschapspremie voor instandhoudings, onderhouds-, herstel- en verbeteringswerkzaamheden cf. een goedgekeurd landschapsbeheersplan	70%			70%
Landschapspremie voor ontsluitings-, onderzoeks- en voorlichtingswerkzaamheden cf. een goedgekeurd landschapsbeheersplan	20%			20%
Monumenten (cf. besluit van de Vlaamse Regering van 14 december 2001 houdende vaststelling van het premiestelsel voor restauratiewerkzaamheden aan beschermde monumenten + besluit van de Vlaamse regering van 14 juli 2004 tot het vaststellen van een onderhoudspremie voor beschermde monumenten en stads- en dorpsgezichten). Nota: voor onderwijsgebouwen wordt de restauratiepremie, berekend naargelang het statuut van het gebouw in kwestie, maar slechts op 80% van de kostenraming)				
Onderhoudspremie voor werken aan beschermde monumenten en werken in stads- en dorpsgezichten op voorwaarde van een goedgekeurd herwaarderingsplan	40%			40%
Onderhoudspremies voor maalvaardig gerestaureerde molens en ZEN-monumenten	80%			80%
Restauratiepremie voor monument in privé-eigendom	25%	7,5%	7,5%	40%
Restauratiepremie voor ZEN-monument, molen in privé-bezit, of monument in eigendom van een open monumentenvereniging	50%	15%	15%	80%
Monument met onderwijsfunctie	50%	15%	15%	80%
Openbaar monument in eigendom van provincie	60%			60%
Openbaar monument in eigendom van gemeente	60%	20%		80%
Monument bestemd voor eredienst (provinciaal niveau)	60%			60%
Monument bestemd voor eredienst (beheerd door “ander lokaal bestuur”, bv. kerkfabriek)	60%	20%	10%	90%
Vooronderzoeken	80%			80%
“Promotioneel restauratieproejet”	10%			10%

5.3.2. Beoogde toestand

Archeologische solidariteitspremies (uit archeologiefonds, voor onvermijdelijke archeologische opgravingen)		
Zie schema		
Premies voor werkzaamheden aan beschermd onroerend erfgoed (archeologisch erfgoed, landschappen, monumenten), volledig gedekt door Vlaams gewest. De premie dekt een bepaald percentage van de beoogde werkzaamheden, of wordt forfaitair toegekend. Mogelijkheid tot opleggen fasering, mogelijkheid tot meerjarige engagementen.		
	Premiepercentage	Voorwaarde
Basispremie	40%	Werkzaamheden cf. BVR/investeringsprogramma
Stimuleringspremie	60% of forfaitair bedrag	Erfgoedbeheersplan, publieke toegankelijkheid
Dubbele premie	80%	Kwetsbaar erfgoed of ZEN-erfgoed